

CHCETE POZNAŤ svoje korene?

V dnešnom uponáhľanom svete sa mnohí z nás radi obzerajú do histórie, za „starými dobrými časmi“ a niektorí by radi poznali aj príbeh vlastnej rodiny. V digitálnej dobe dostupných informácií sa môže zdať, že vypátrať svojich predkov je jednoduché. Profesionálni tvorcovia rodokmeňov, teda genealógovia, však o tom vedia svoje. Ako sa rodokmeň pripravuje, vysvetľuje RADOVAN UNTERMAJER.

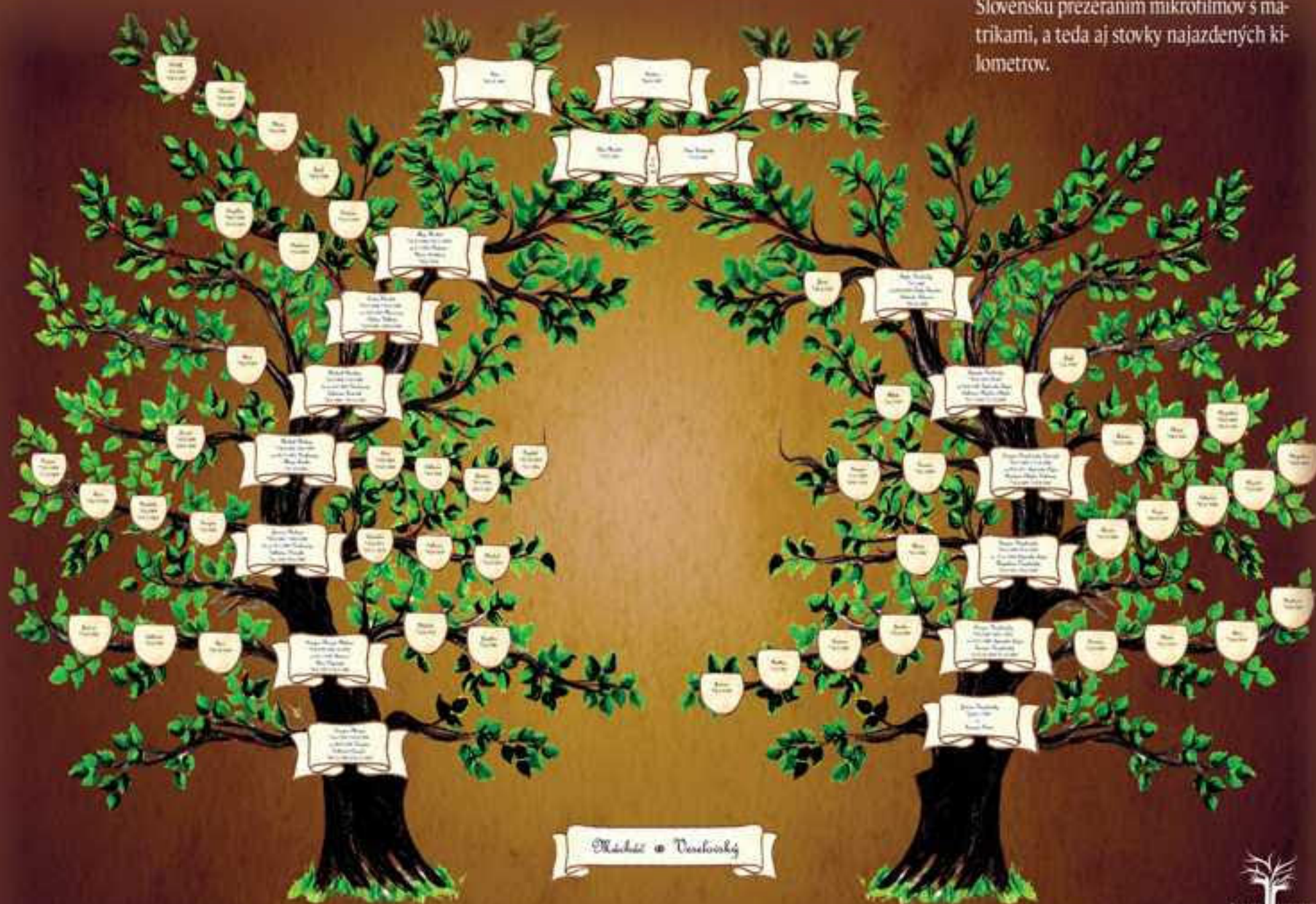
Zostavovaniu rodokmeňov sa venujete už takmer dvadsať rokov. Dnes však na internete nájdeme mnoho stránok, ktoré ľuďom radia, ako ho vypátrať na vlastnú päsť. Čo by ste im poradili?

Väčšina laikov nemá vôbec predstavu o tom, čo všetko si táto práca vyžaduje, aké znalosti sú potrebné, a hlavne, aké obrovské množstvo času to stojí. Informácie o svojich predkoch nenájdete na internete. Hoci väčšina ľudí dokáže zrekonštruovať informácie o svojich prarodičoch, čo predstavuje približne prelom 19. a 20. storočia, zďaleka to nestačí. Najskôr sa treba pre-

pracovať cez matriky uložené na obecných či mestských úradoch, a až keď sa nám podarí získať exaktný údaj – dátum a miesto narodenia, sobáša či úmrtia pred roku 1895, až vtedy má zmysel navštíviť príslušný štátny archív. Tu už nájdeme cirkevné matriky od tých najstarších zachovaných až po spomínaný rok. Treba pamätať aj na to, že štúdium matrik nie je bezplatné.

Ako teda pri svojej práci postupujete?

Rodokmeň je ako starostlivé skladanie mozaiky z drobných kúskov. Na začiatku je potrebné zhromaždiť všetky dostupné informácie, najlepšie rodné, sobášne a úmrtne listy rodičov, starých rodičov... Skrátka, doklady čo najďalej do minulosti. Na ich základe potom zabezpečíme ďalšie údaje z už spomenutých štátnych matrik a postupujeme ďalej od generácie po generáciu. Samozrejme, znamená to mesiace štúdia strávené v archívoch po celom Slovensku prezeraním mikrofilmov s matrikami, a teda aj stovky najazdených kilometrov.

Keď si u vás objedná rodokmeň, dostanem teda kompletný prehľad mojej rodiny z otcovej i matkinej strany?

Záleží na tom, o aký typ rodokmeňa máte záujem. Ponúkame dva typy tejto služby. Jednak je to rodokmeň „po meči“ – v otcovskej línii, kde sa sleduje len jedno konkrétne priezvisko. „Kráľovský“ rodokmeň vám však ponúkne pohľad na obe strany, po otcovej aj matkinej. Zachytáva teda všetkých vašich priamych predkov, všetkých, vďaka ktorým ste práve vy na svete. Vypracovanie takéhoto druhu rodokmeňa môže trvať aj vyše roka. Všetko však závisí od klienta. Niekedy má klient záujem preveriť len istú konkrétnu informáciu, povedzme rodinnú legendu, alebo má záujem len o informácie týkajúce sa nehnuteľností – pozemkov, ktoré rodine patrili.

Keď pátrate po línii priezviska, po ženských predkoch sa asi pátra zložitejšie. Tie predsa svoje priezvisko aspoň raz zmenili...

Vždy sa držíme v prvom rade záznamov v matrikách. V tých novších, teda asi od

začiatku 19. storočia, sa pri narodení dieťaťa už spravidla zapisovalo aj rodové priezvisko matky. Horšie je to so záznamami z 18. či dokonca 17. storočia, kde sa zapisovalo spravidla len krstné meno matky, a tak je často jedinou zmienkou o manželkinom priezvisku sobášny záznam. Predstavme si v tejto súvislosti aj situáciu, že žena sa vydala niekoľkokrát. Vtedy je pátranie skutočne náročné. Niekedy sa však stávalo aj to, že muž prevzal spolu s vyženým majetkom aj priezvisko svojej manželky, ktoré sa niekedy uchovalo v podobe prezývky aj v ďalších generáciách.

Ženy voľakedy neboli také samostatné ako dnes.

V minulosti, kým sa žena nevydala, rozhodoval o nej spravidla otec alebo brat a po sobáší manžel. Vo všeobecnosti sa však dá povedať, že muži sa rovnako ako aj ženy sobášili v pomerne v mladom veku a po smrti partnera nasledoval ďalší sobáš, často už po niekoľkých mesiacoch či dokonca týždňoch.

Neboli privilegované aspoň dcéry z majetných alebo zemianskych rodín?

V istom zmysle mali ženy vždy určitú výhodu, pretože ich bol povinný materiálne zabezpečiť buď otec alebo manžel. V tomto ohľade mali ženy špeciálne práva, napríklad v prípade manželovej smrti mala vdova právo na svoje veno a aj na majetok získaný počas manželstva. V prípade zemianskych rodín sa šľachtický titul otca dedil po meči aj po praslici – získavali ho teda aj synovia aj dcéry. Po sobáší žena prevzala titul svojho manžela.

Čo sa môžeme z rodokmeňa o svojich predkoch dozvedieť okrem dátumov ich narodenia a úmrtia?

Niekedy sa dozvieme naozaj prekvapujúce veci. Informačná sýtosť záznamov je vždy závislá od osoby, ktorá ich zaznamenala, teda od kňaza. Niekedy do záznamov dopísal doslova „pikošky“. Niekedy od polovice 19. storočia sú záznamy bohatšie a napríklad v prípade úmrtných záznamov spravidla obsahujú aj príčinu úmrtia, samozrejme, zodpovedajúcu vtedajším lekárske poznatkom. Pravidlom už býva

aj uvedenie profesie či remesla, ktorému sa osoba venovala.

Mnohí určite pátrajú aj po tom, či ich predkovia neboli šľachtici...

Každého iste poteší dozvedieť sa profesiu svojich predkov. Najväčšia radosť býva, ak sa v rodine objavia príslušníci šľachty, teda potomkovia osoby, ktorej sám panovník udelil šľachtický titul a rodový erb. Neraz sa nám podarilo dokázať spojitost so šľachtickými predkami a niektorí si obnovený rodový erb zaregistrovali na ministerstve vnútra. Pri zostavovaní rodokmeňa však nie je miesto pre fabulovanie. Všetky zistené fakty máme podložené a dokumentované fotokópiou príslušného záznamu v matrike.

Kedy sa po pokračovaní rodovej línie pátra najťažšie? Stáva sa vám aj to, že už nedokážete pokračovať v pátraní?

Je niekoľko dôvodov, prečo sa na určitom mieste rodová línia stráca bez stopy. Tým prvým je fakt, že mnohé matričné knihy sa dodnes nezachovali alebo v nich chýbajú záznamy z niekoľkých rokov. Druhým problémom býva sťahovanie a vskutku je až prekvapivé, ako sa naši predkovia sťahovali často aj stovky kilometrov. V novšom období to bez výnimky platí pre pracovníkov železníc, ktorých záznamy sú často roztrúsené po celom bývalom Rakúsko-Uhorsku.

Aké povolania ešte boli „migrujúce“?

Platí to najmä o remeselníkoch, ktorí svoje služby ponúkali tam, kde ich potrebovali. Pátrať po ich trase je niekedy skutočne náročné. K typickým migrujúcim a u nás aj pomerne často sa vyskytujúcim povolaniam patrili rozhodne pastieri, ktorí sa však nepohybovali po takom veľkom priestore. Nie vždy je to však neprekonateľný problém, môžeme skúmať záznamy z okolitých obcí. Stane sa však aj to, že stopa sa skrátka úplne stratí.

Ako reagujú vaši klienti, keď vidia prvý raz svoj rodokmeň?

Pohnútky, ktoré ich vedú k túžbe dozvedieť sa viac o svojich predkoch, sú rôzne. Ale „strom“, v ktorom sú zachytené detaily o živote najmenej pätnástich generácií, naplní každého majiteľa úžasom a spokojnosťou. Väčšinou prinesie odpovede na otázky, mnohým hrdosť a určite aj pocit spolupatričnosti s rodinou.